

การสร้างกรอบความคิดเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมในปริณทลซีรีส์วายไทย ปี 2563-2565

Framing for social movement in The sphere of Thai's Y-series, 2020-2022

ภานนท์ คุ้มสุภา¹

Bhanond Kumsubha

Article History

Received: 2022-06-15

Revised: 2022-06-27

Accepted: 2022-06-27

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การสร้างกรอบความคิดเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมในปริณทลซีรีส์วายไทย ปี พ.ศ.2563 – 2565 โดยการวิเคราะห์ด้วยท (Textual Analysis) การเล่าเรื่องของซีรีส์วายที่เผยแพร่ระหว่างปี 2563 – 2565 จำนวน 7 เรื่อง และการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse) จากปริณทลซีรีส์วาย ประกอบด้วยบทสัมภาษณ์ผู้กำกับและนักแสดงที่เผยแพร่ในสื่อ จำนวน 19 รายการ และช่องรีแอคชั่นซีรีส์วายทางแอปพลิเคชันยูทูบ 2 ช่อง ผลการศึกษาพบว่า การเล่าเรื่องของซีรีส์วายซึ่งประกอบด้วยเค้าโครงเรื่อง บทละคร ตัวละคร เป็นกระบวนการสร้างกรอบความคิดเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ โดยเฉพาะอัตลักษณ์ทางแบบชายรักชาย และเครือข่ายอำนาจที่นำไปสู่การเอารัดเอาเปรียบกันในสังคม ไปพร้อมกับซีรีส์วายในฐานะสื่อบันเทิงก็ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงผู้ชมที่ไม่ได้ประสบปัญหาหรือไม่เห็นความสำคัญของประเด็นการเคลื่อนไหวให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหว ซึ่งเรียกว่าเป็นการยึดกรอบความคิดในกระบวนการสร้างพันธมิตรทางกรอบความคิด ขณะที่ปริณทลซีรีส์วายคือ นักแสดง ผู้กำกับการแสดง ตลอดจนช่องรีแอคชั่นซีรีส์วาย ต่างมีบทบาทในการสร้างผู้นำเชื่อถือให้กับการสร้างกรอบความคิดทั้งในประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ และเครือข่ายอำนาจ

คำสำคัญ: กรอบความคิด การเคลื่อนไหวทางสังคม ซีรีส์วาย

Abstract

The objectives of this study were to analyze the framing of social movements in the sphere of Thai's Y-series (Yaoi series) from the year of 2020 – 2022. The textual and discourse analysis were methodologically applied. The textual analysis focused on the narratives of 7 Y- series braodcasting during the year of 2020 – 2022. The

¹ อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Instructor, Faculty of Humanities, Kasetsart University

Email: bhanond@gmail.com *Corresponding author

discourse analysis from Y-series sphere was conducted thorough 19 pieces of directors and actors' interviews on the media and 2 Youtube reaction video channels for Y-series. The study resulted that the narratives of Y-series played a crucial role of framing the social movements in 2 relevant aspects; gender identity - emphasizing on homosexual men identity and power networks beneficial to exploitation in societies. Besides, the role of Y-series as entertaining media helped the frame extension in frame alignment process which was a tool for connecting audiences who didn't encounter MSM identity problem. The Y-series also encouraged audiences who hadn't figured out importance of homosexual men related social movements to eagerly engage in the movement. The sphere of Y-series which comprised actors, directors then Y-series YouTube reaction video channels played crucial roles for building credibility of gender identity and power network – related frames.

Keyword: Social Movement, Framing, Yaoi

บทนำ

“ศิลปะปลดล็อกคนได้จริงหรือ” คำถามของ “หยก” ตัวละครจากซีรีส์วายเรื่อง “Not Me เขาไม่ใช่ผม” เป็นคำถามที่มียอดคล็อกกับคำถามที่สังคมมีต่อซีรีส์วายไทยหรือละครที่มีตัวละครหลักเป็นชายรักชาย ซึ่งกำลังเป็นกระแสนิยมไปทั่วโลก (ดารารพิลาส, 2564; สันติชัย อาภรณ์ศรี, 2565b; CARE คิดเคลื่อนไทย, 2565) ว่า นอกจากคุณค่าทางเศรษฐกิจแล้ว ซีรีส์วายให้คุณค่าอื่นใดต่อสังคมหรือไม่ เนื่องจากซีรีส์วายเกาะเกี่ยวอยู่กับเรื่องราวความสัมพันธ์ของคู่รักชายชาย แต่กลับไม่ได้สะท้อนความเป็นจริงและปัญหาที่คู่รักชายชายนอกจต้องเผชิญ แต่กลับพบว่า ซีรีส์วายกลับส่งต่อค่านิยมเดิมซึ่งเป็นประเด็นปัญหาทางสังคมในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนองานชายเป็นใหญ่ (patriarchy) ที่การคุกคามทางเพศ (Sexual harassment) รวมถึงการนำบรรทัดฐานรักต่างเพศ (Heteronormativity) มาครอบงำบริบทคนรักเพศเดียวกัน รวมถึงไม่ได้สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในวิถีชีวิตของเกย์ (Gay) ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) ของกลุ่มคนที่ซีรีส์ยายนำมาเป็นลักษณะของตัวละครหลัก (สิทธิศักดิ์ บุญมั่น, 2564; ธิพิสิฐ มหานิรา นนท์, 2565; workpointTODAY, 2564b) การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์โดยเบื้องต้นเพื่อต้องการตรวจสอบว่า ซีรีส์วายไทยมีคุณค่าในเชิงการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) อยู่หรือไม่ อย่างไร

การพิจารณาว่า กิจกรรมใดเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคม สามารถพิจารณาจากทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีคำนิยามและการอธิบายที่แตกต่างกัน การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ปรากฏในซีรีส์วายไทยด้วยทฤษฎีการสร้างกรอบโครงความคิด (Framing) ประกอบกับทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ (New Social Movement) เพราะทั้งสองทฤษฎีนี้มุ่งศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมในพื้นที่ของการสื่อสารในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน (ประภาส ปันตบแต่ง, 2552) โดยเฉพาะทฤษฎีการสร้างกรอบโครงความคิดที่ให้ความสำคัญกับการระดมการสนับสนุน ขบวนการเคลื่อนไหวว่ามีกระบวนการอย่างไร (มณีนัย ทองอยู่, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการหาคำตอบว่า ซีรีส์วายซึ่งเป็นสื่อบันเทิงประเภทหนึ่งจะมีบทบาทในการสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

วิเคราะห์การสร้างกรอบโครงความคิดเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมในปริมาณซีรีส์วายไทย ปี พ.ศ.2563 – 2565

นิยามศัพท์

1.การเคลื่อนไหวทางสังคม หมายถึง การสื่อสารเพื่อบรรลุถึงความเป็นตัวตนในชีวิตประจำวัน การเคลื่อนไหวเกี่ยว

กับการยืนยันอัตลักษณ์ การเรียกร้องสิทธิในการแสดงออก การทำให้ปัญหาที่มองเห็นได้ยากปรากฏเด่นชัดขึ้น

2. การสร้างกรอบโครงความคิด หมายถึง แนวคิดในการวิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางสังคม ประกอบด้วยกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิด เพื่อสร้างความหมายใหม่ที่แตกต่างจากกรอบโครงความคิดเดิมที่ดำรงอยู่ในสังคม กระบวนการสร้างพันธมิตรทางกรอบโครงความคิด และผลกระทบของกรอบโครงความคิด เพื่อระดมพลังสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางสังคม

3. ปริณิเทศซีรีส์วายไทย หมายถึง ละครซึ่งมีตัวละครหลักเป็นคู่รักชาย-ชาย โดยมีการเล่าเรื่องผ่านเค้าโครงเรื่อง บทละคร ตัวละคร และพื้นที่การสื่อสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผลงานอื่นของนักแสดง บทสัมภาษณ์ของนักแสดงในช่องทางสื่อสารต่าง ๆ บทสัมภาษณ์ของผู้ผลิตและผู้กำกับการแสดง และการแสดงความคิดเห็นต่อละครของกลุ่มผู้ชมละครทางรายการรีแอคชั่น

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาจากซีรีส์วายที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ.2563-2565 จำนวน 7 เรื่อง ประกอบด้วย (1) แปลรักฉันด้วยใจเธอ Part 1 เริ่มออกอากาศปี 2563 (2) พดิดการณ์ที่ตาย เริ่มออกอากาศปี 2563 (3) แปลรักฉันด้วยใจเธอ Part 2 เริ่มออกอากาศปี 2564 (4) นัปลิขจะจูบ เริ่มออกอากาศปี 2564 (5) แคเพื่อนครับเพื่อน เริ่มออกอากาศปี 2564 (6) Not Me เขาไม่ใช่ผม เริ่มออกอากาศปี 2564 และ (7) คุณหมิปาฏิหาริย์ เริ่มออกอากาศปี 2565 ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาว่าทั้งหมดเป็นซีรีส์ที่มีการกล่าวถึงประเด็นการเคลื่อนไหวทางสังคมปรากฏในโครงเรื่อง (Plot)

ปริณิเทศซีรีส์วายศึกษาในสื่อต่าง ๆ ที่สัมภาษณ์นักแสดงและผู้กำกับการแสดง จำนวน 19 รายการ และช่องรีแอคชั่นซีรีส์วายทางแอปพลิเคชันยูทูบ 2 ช่อง คือ 1) ช่องหนึ่งหน้าโรง และ 2) ช่องศูนย์วิจารณ์

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดซีรีส์วาย คำว่า Y (วาย) ใช้กล่าวถึงความรักระหว่างผู้ชายกับผู้ชาย เกิดจากคำว่า Yaoi (ยาโออิ) ซึ่งหมายถึงรวมถึงวัฒนธรรม วรรณกรรม และภาพวาดล้อเลียนมังงะญี่ปุ่นที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชาย ทั้งนี้ในวัฒนธรรมญี่ปุ่น Y ยัง

หมายถึง Yuri (ยูริ) ที่เป็นการสัมพันธ์ระหว่างหญิงกับหญิงด้วย แม้วัฒนธรรมวายจะมีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับความรักระหว่างชายกับชาย แต่ส่วนใหญ่เกิดจากผู้ประพันธ์เพศหญิง เพื่อผู้อ่านเพศหญิง เมื่อวรรณกรรมวายถูกนำมาผลิตเป็นละครกลุ่มผู้ชมหลักก็ยังคงเป็นเพศหญิง จนเกิดคำเรียกกลุ่มผู้ติดตามละครประเภทนี้ว่า “สาววาย” นอกจากคำว่า Yaoi แล้ว คำว่า Boy’s Love หรือย่อว่า BL เป็นอีกคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างสากล ทั้งนี้วัฒนธรรมวายในประเทศไทยรับวัฒนธรรม Yaoi จากญี่ปุ่น จึงเรียกผลงานลักษณะนี้ว่า Y (ณิชากรีย์ เลิศวิญญโรจน์, 2560; คณะก้าวหน้า - Progressive Movement, 2564)

นิยายวายถูกนำมาสร้างเป็นซีรีส์วายในไทยตั้งแต่ปี 2557 หลังจากนั้นตั้งแต่ปี 2558 – 2562 ก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 92 ต่อปี (ณัฐนนท์ สุขอุทอง และภูวิน บุญยะเวชชีวิน, 2562) ต่อมาในปี 2563 ซีรีส์ “เพราะเรารักกัน” ได้ทำให้เกิดกระแสนิยมซีรีส์วายในวงกว้างระดับนานาชาติ และในปี 2565 “คุณหมิปาฏิหาริย์” ก็ได้ออกอากาศเป็นละครหลังข่าวสุดสัปดาห์ แสดงให้เห็นว่า ซีรีส์วายกลายเป็นที่นิยมของสังคมอย่างกว้างขวางขึ้น (ชลิตา สุนันทาภรณ์, 2564) แม้โครงเรื่องของซีรีส์วายจะเป็นความรักระหว่างเพศชายกับชาย แต่พบว่าเนื้อหาที่นำเสนอกลับไม่ได้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศของเกย์ (Gay) ไม่ได้ส่งเสริมให้สังคมเข้าใจปัญหาและสนับสนุนการเคลื่อนไหวเรื่องความหลากหลายทางเพศ ในทางตรงกันกลับยังคงติดอยู่ในค่านิยมทางเพศแบบเดิม เพราะซีรีส์วายมีการเสนอภาพความเป็นชายแบบด้านเดียว (Stereotype) ผ่านบุคลิกลักษณะและพื้นเพของตัวละคร มีการเสนอภาพชายเป็นใหญ่ (patriarchy) ที่กดทับเพศสภาพแบบอื่น การคุกคามทางเพศ (Sexual harassment) รวมถึงการนำบรรทัดฐานรักต่างเพศ (Heteronormativity) มาครอบงำบริบทความรักเพศเดียวกัน ผ่านตัวละครหลักฝ่าย “พระเอก หรือ เมะ” ที่มีลักษณะของชาย กับฝ่าย “นายเอก หรือ เคะ” ที่มีลักษณะอ่อนหวานคล้ายผู้หญิง สิ่งที่น่าสนใจในซีรีส์วายจึงมีลักษณะแฟนตาซี (Fantasy) ที่ห่างไกลจากวิถีชีวิตของชายรักชาย อย่างไรก็ตามพบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาความยากลำบากในการสร้างการยอมรับความรักแบบชายรักชายในซีรีส์วายไทยบ้าง (Rocket Media Lab, 2564; ณัฐชานันท์ กล้าหาญ, 2564)

แนวคิดการสื่อสารกับการเคลื่อนไหวทางสังคม

ช่วงแรกของการศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคม มุ่งศึกษาการรวมกลุ่มเพื่อสร้างระเบียบชีวิตแบบใหม่และใช้พื้นที่ทางการเมืองเป็นพื้นที่การเคลื่อนไหว เกมสันและวูล์ฟเฟิล (Gamson & Wolsfeld, 1993, cited in Karpf, 2018) สรุปบทบทของสื่อต่อการเคลื่อนไหวทางสังคมไว้ 3 ประการคือ ประการแรก สื่อมีบทบาทในการระดมการสนับสนุนทางการเมือง ประการที่สองสื่อช่วยสร้างความชอบธรรมให้เกิดในวาทกรรมกระแสหลัก และประการสุดท้ายสื่อมีบทบาทในการขยายขอบของปัญหา ความขัดแย้งระหว่างขบวนการกับผู้มีอำนาจให้เป็นที่รับรู้ของสาธารณะ ต่อมาหันไปให้ความสำคัญกับความต้องการที่จะบรรลุถึงความเป็นตัวตนของตนในชีวิตประจำวัน เช่น สิทธิพลเมือง สิ่งแวดล้อม เพศ ซึ่งเรียกว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ (New Social Movement) จึงเป็นการต่อสู้เพื่อรับรองความแตกต่างหลากหลาย ปกป้องรูปแบบและวิถีชีวิตของปัจเจก (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2552) โดยปัญหาเหล่านี้อยู่ภายใต้การควบคุมทางสังคม ทำให้ผู้คนต้องสยบยอม จากข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร การเคลื่อนไหวจึงมีบทบาทในการสื่อ “สาร” ถึงความเห็นและความต้องการที่แตกต่างหรือขัดแย้งกับกระแสหลัก ซึ่งมีเป้าหมายในการทำให้ประเด็นที่มองเห็นได้ยาก “ปรากฏเด่นชัดขึ้น”

แนวคิดการสร้างกรอบโครงความคิด อธิบายขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ว่าเกิดการระดมการสนับสนุนผ่านมิติวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติ และเน้นความสนใจไปที่กระบวนการสร้างการยอมรับเป็นสำคัญ (สุนทร คุณชัยมั่ง, 2555) ผู้ร่วมขบวนการเคลื่อนไหวคือผู้กระทำทางความหมายผลิตและดูแลรักษาความหมายที่ผลิตขึ้นในกลุ่มผู้สนับสนุน โดยเรียกผลผลิตทางความหมายว่าเป็น “กรอบโครงความคิดของการกระทำรวมหมู่ (Collective Action Frames)” ซึ่งแตกต่างจากกรอบโครงความคิดเดิมในสังคม รวมถึงยังท้าทายกรอบเดิมอีกด้วย โดยมณีนัย ทองอยู่ (2557) อธิบายการสร้างกรอบโครงความคิดว่า ประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1) การสร้างกรอบวินิจฉัยปัญหา (Diagnostic Framing) เป็นการระบุถึง 2 ปัจจัยคือ “ปัญหา” และ “สาเหตุของปัญหา” 2) การสร้างกรอบการหาทางออกของปัญหา (Prognostic Framing) เป็นการหาว่าอะไรคือสิ่งที่ขบวนการต้องทำ ซึ่งต้องเชื่อมโยงกับสาเหตุของปัญหา 3) การสร้างกรอบการจูงใจ (Motivational Framing) มี

เป้าหมายเพื่อชักจูงให้มีผู้ร่วมขบวนการเคลื่อนไหวมากขึ้น โดยกระทำผ่านภาษาที่กระตุ้นให้คนกลุ่มต่าง ๆ ให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหว

แนวคิดการสร้างกรอบโครงความคิด ให้ความสำคัญกับการโน้มน้าวให้ผู้คนเข้าร่วมขบวนการ สโนว์และคณะ (Snow et al., 1986) จึงอธิบายถึงกระบวนการสร้างพันธมิตรทางกรอบโครงความคิด (Frame Alignment Processes) ว่าเป็นการเชื่อมโยงระหว่างแนวคิด ที่ถูกปรับผ่านการตีความหมายระหว่างปัจเจกกับองค์กรเคลื่อนไหว จนทำให้ความสนใจ ค่านิยมของปัจเจกกับกิจกรรมและอุดมการณ์ขององค์กรมีลักษณะลงรอยและส่งเสริมกัน โดยจำแนกการสร้างพันธมิตรทางกรอบโครงความคิดเป็น 4 ลักษณะ 1) การเชื่อมโยงกรอบโครงความคิด (Frame Bridging) วิธีการนี้มุ่งเน้นไปที่การเชื่อมโยงองค์กรเคลื่อนไหวกับปัจเจกบุคคลที่มีความคับข้องใจต่อปัญหาเช่นเดียวกับคนในขบวนการเคลื่อนไหว 2) การขยายกรอบโครงความคิด (Frame Amplification) คือการที่องค์กรการเคลื่อนไหวขยายมุมมองและการตีความการเคลื่อนไหวของตนเองให้กว้าง เพื่อสร้างการเชื่อมโยงกับสมาชิกในขบวนการ ผู้สนับสนุน และผู้มีศักยภาพที่จะสนับสนุน 3) การยืดกรอบโครงความคิด (Frame Extension) คือการปรับกรอบโครงความคิดเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และกิจกรรมการเคลื่อนไหวให้สามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มเป้าหมายขององค์กร โดยกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายซึ่งเคยไม่เห็นความจำเป็นหรือเฉยเมยต่อการเคลื่อนไหวให้รู้สึกเป็นเรื่องใกล้ตัวมากขึ้น การยืดกรอบโครงความคิดทำได้หลายวิธี เช่นการจัดแสดงดนตรี 4) การเปลี่ยนกรอบโครงความคิด (Frame Transformation) เป็นวิธีการที่องค์กรเคลื่อนไหวต้องใช้เมื่อกรอบโครงความคิดขององค์กรไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับกรอบที่ดำรงอยู่ในสังคม ซึ่งจำเป็นต้องสร้างค่านิยมใหม่ ทำลายความหมายและความเข้าใจเดิมที่มีอยู่

การสร้างกรอบโครงความคิดมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ซึ่งเรียกว่า ผลสะท้อนของกรอบโครงความคิด (Frame Resonance) โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 2 ปัจจัย คือ 1) ความน่าเชื่อถือของกรอบโครงความคิด (Credibility of Frame) ขึ้นอยู่กับ ความสอดคล้องของกรอบโครงความคิด ความน่าเชื่อถือด้านข้อมูลเชิงประจักษ์ และความน่าเชื่อถือของผู้สร้างกรอบโครงความคิด 2) ความสำคัญของกรอบโครงความคิด (Salience of

Frame) ประกอบด้วย 3 มิติ คือ ด้านความเป็นศูนย์กลาง ด้านความสอดคล้องกับประสบการณ์ และด้านความสอดคล้องกับเรื่องเล่า (มณีนัย ทองอยู่, 2557)

ระเบียบวิธีวิจัย

ศึกษาโดยการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) การเล่าเรื่องของซีรีส์วาย ประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อเรื่อง (Story) ของซีรีส์ และการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse) คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างซีรีส์กับบริบทอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งบทสัมภาษณ์และผลงานอื่นของนักแสดง บทสัมภาษณ์ของผู้ผลิต และการแสดงความคิดเห็นต่อซีรีส์ของกลุ่มผู้ชมทางรายการรีแอคชั่น ด้วยทฤษฎีการสร้างกรอบโครงความคิดเพื่อสรุปเป็นผลการศึกษา

ผลการศึกษา

1. ซีรีส์วาย: กระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคม จากการวิเคราะห์การเล่าเรื่องของซีรีส์วายพบว่า “การเล่าเรื่อง (Narration)” เป็นกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมใน 2 ประเด็นคือ อัตลักษณ์ทางเพศ และเครือข่ายอำนาจที่นำไปสู่การเอาตัวเปรียบกันในสังคม ผ่านทางโครงเรื่องหลัก (Main Plot) และโครงเรื่องรอง (Sub Plot) โดยเล่าถึงปัญหาที่ตัวละครหลักในซีรีส์ต้องเผชิญเป็นการสร้างกรอบวินิจฉัยปัญหา เล่าถึงการเอาชนะปัญหาเพื่อสร้างกรอบการหาทางออก และใช้ความเจ็บปวดหรือผลร้ายที่เกิดขึ้นกับตัวละครเพื่อสร้างกรอบการจูงใจ กล่าวคือ

1.1 กระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดในประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity)

1) การสร้างกรอบวินิจฉัยปัญหา (Diagnostic Framing) การเล่าเรื่องในซีรีส์วายจำนวน 4 เรื่อง มีการสะท้อนปัญหาที่ตัวละครหลักต้องเผชิญเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศ ในโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรอง โดยพบว่าปัญหาสำคัญคือปัญหา “วัฒนธรรมความเป็นชาย (Toxic Masculinity)” ซึ่งถูกเล่าผ่านบริบทที่แตกต่างกันในซีรีส์แต่ละเรื่อง

ในเรื่อง “คุณหมิปาฏิหาริย์” ปัญหานี้เป็นโครงเรื่องหลักที่ “พริษฐ์” ต้องเผชิญจากพ่อซึ่งเป็นทหารไม่ยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายของพริษฐ์ เช่น การนำร่องเท้าของแม่มาสวม หรือการวาดภาพสีรุ้ง แต่คำทอและกดดันให้พริษฐ์

แสดงออกแบบผู้ชาย เช่น เล่นตุ๊กตาทหารแทน ในขณะที่แม่ก็ไม่ได้แย้งและสนับสนุนให้พริษฐ์ทำตามความต้องการของพ่อ จนในที่สุดพริษฐ์ไม่ไว้ใจคนในครอบครัวและกลายเป็นความห่างเหิน

โครงเรื่องหลักของ “แค่เพื่อนครับเพื่อน” คือ รักที่ต้องแอบซ่อนของตัวละคร “ภัทรและปราง” จากความไม่ลงรอยกันระหว่างครอบครัว เพราะพ่อของภัทรได้แย่งทุนการศึกษาจากแม่ของปราง แต่เมื่อเรียนจบกลับเลือกที่จะทำธุรกิจครอบครัว เพราะเป็นลูกชายคนโตของครอบครัว ไม่ได้มีโอกาสที่ช่วงชิงไปมาใช้ให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้โครงเรื่องรองภัทรและปรางยังต้องแอบซ่อนความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนสนิท เพราะความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่มีจะมีเรื่องต่อยตีทะเลาะวิวาทกัน

ใน “นับสิบจะจูบ” ปัญหาวัฒนธรรมความเป็นชายซึ่งกดทับตัวละคร “นับสิบและจิ้น” สะท้อนผ่านปัญหาการยอมรับของครอบครัว เมื่อทั้งสองเปิดเผยสถานะคนรักให้กับทั้งสองครอบครัวได้ทราบ ก็ทำให้ครอบครัวทั้งสองที่เคยสนิทสนมกันกลับตกลอยในภาวะกดดัน เพราะพ่อของทั้งสองครอบครัวไม่ยอมรับ พ่อของนับสิบมองว่า หากทั้งสองคนคบหากันจะส่งผลกระทบต่ออาชีพและการดำเนินธุรกิจ ขณะที่พ่อของจิ้นแม้จะแสดงออกว่าไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่าไม่เหมาะสมและฉาบฉวย แต่เพราะในอดีตพ่อของจิ้นเคยมีคนรักเป็นผู้ชายแต่ไม่สามารถคบหากันได้เพราะสังคมไม่ยอมรับ จึงต้องแต่งงานมีครอบครัวกับผู้หญิง

ซีรีส์เรื่อง แพลรักฉันด้วยใจเธอ Part1 แม้โครงเรื่องหลักจะเป็นไม่ได้ถูกเล่าผ่านปัญหาที่ครอบครัวใช้วัฒนธรรมนี้กดทับตัวละครหลักโดยตรงไปตรงมาเหมือนซีรีส์เรื่องอื่น แต่เล่าผ่านความกดดันของ “เต้” ตั้งความคาดหวังกับตนเองไว้ในฐานะลูกชายในครอบครัวเชื้อสายจีน และนำตนเองไปเปรียบเทียบกับพี่ชายซึ่งมีหน้าที่การงานและความรักกับผู้หญิงในแบบที่สังคมยอมรับ

นอกจากปัญหาวัฒนธรรมความเป็นชายแล้ว ซีรีส์ยังเล่าถึงปัญหาบรรทัดฐานรักต่างเพศ (Heteronormativity) ซึ่งปรากฏในโครงเรื่องรองที่สืบเนื่องจากปัญหาวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ โดยใน “แค่เพื่อนครับเพื่อน” เมื่อตัวละคร “ภัทรและปราง” ยอมรับสถานะคนรักของกันและกัน ตัวละครทั้ง 2 มักมีการพูดคุยเรื่องสถานะว่าใครเป็น “ผัว-เมีย” “แม่บ้าน-พ่อบ้าน” ในขณะที่

“แปลรักฉันด้วยใจเธอ Part1” ความเป็นลูกชายที่สมบูรณ์แบบ ซึ่ง “เต๋” ยึดถือ ส่งผลต่อ “โอ้แอ่ว” เพื่อนชายคนสนิทของเต๋ได้ รับความกดดันจนต้องนำชุดชั้นในของแม่มาลองสวมเพื่อทดลอง ให้ตนเองมีความเป็น “หญิง” ในแบบที่สังคมยึดถือ จนในที่สุดโอ้ แอ่วก็พบว่า ตนเองไม่ได้ต้องการเป็นผู้หญิง

2) การสร้างกรอบการหาทางออกของปัญหา (Prognostic Framing) ในประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ ซีรีส์ทั้ง 4 เรื่อง ล้วนสร้างกรอบทางออกของปัญหาในแนวทางเดียวกันทั้งสิ้น คือ แม้ว่าอดีตสังคมจะเคยมีกรอบแนวคิดเรื่องเพศอย่างไร แต่ ปัจจุบันสังคมควรเรียนรู้และยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย ซึ่งซีรีส์จะนำเสนอผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน โดยเฉพาะกับคนในครอบครัวของตัวละครหลัก เพื่อให้ตัวละครเกิดความเข้าใจและยอมรับกัน ซึ่งนอกจากการนำเสนอว่า เพศชาย สามารถรักกับเพศชายได้แล้ว “คุณหมิปาฏิหาริย์” และ “แค่เพื่อนครับเพื่อน” ยังมีการยืนยันอัตลักษณ์ของตัวละครหลัก ว่าเป็น “เกย์” ซึ่งมักไม่พบในซีรีส์วายทั่วไป และไม่ได้นำเสนอ ภาพว่าตัวละครใดมีบทบาททางเพศเป็น “พระเอก หรือ เมะ” (ฝ่ายรุก) และ “นายเอก หรือ เคะ” (ฝ่ายรับ) ที่ชัดเจน อีกทั้ง ในแค่เพื่อนครับเพื่อน ยังมีตัวละครคู่รักหญิงกับหญิงปรากฏอยู่ อย่างเปิดเผยและเป็นที่ยอมรับ เพื่อยืนยันแนวทางในการแก้ไข ปัญหาในประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศนี้

3) การสร้างกรอบการจูงใจ (Motivational Framing) ซีรีส์ทั้ง 4 เรื่องต่างเล่าถึงความเจ็บปวดของตัวละครหลัก ที่ต้อง เผชิญปัญหาการไม่ยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศทั้งจากตนเอง และสังคม ทำให้อยู่ในภาวะเครียดและเศร้า ที่สุดแล้วหากยังไม่ สามารถทำให้เกิดการยอมรับในอัตลักษณ์ทางเพศละครหลักทั้งสองก็ จะไม่สามารถครองรักกันได้ เพื่อให้ผู้ชมเกิดความเห็นใจ และเอาใจช่วยตัวละครในซีรีส์ และสะท้อนความรุนแรงในโลก ความเป็นจริง หากไม่เกิดการยอมรับในอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย ผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศในลักษณะดังกล่าวก็จะต้องเผชิญ กับปัญหาและไม่มีความสุขในชีวิต

1.2 กระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดในประเด็น เครือข่ายอำนาจที่นำไปสู่การเอารัดเอาเปรียบกันในสังคม

1) การสร้างกรอบวินิจฉัยปัญหา (Diagnostic Framing) แม้ซีรีส์วายจะเล่าเรื่องผ่านโครงเรื่องเป็นความรักระหว่างชาย กับชาย แต่ในซีรีส์เรื่อง “พฤติกรรมที่ตาย” และ “Not Me เขา

ไม่ใช่ผม” ตัวละครหลักกลับต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญจากผู้มี อิทธิพลและเครือข่ายอำนาจตลอดทั้งเรื่อง

ใน “พฤติกรรมที่ตาย” ตัวละครหลัก “บรรณและ แทน” ต้องสืบหาผู้อยู่เบื้องหลังการตายของ “เจน” เพื่อนสนิท ซึ่ง ทำให้พบว่า เป็นการฆาตกรรมที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาค้าประเวณี จากพี่สาวของเจน คู่รักของเจนซึ่งเป็นอัยการ นักการเมืองท้องถิ่น ตำรวจ ผู้บริหารโรงพยาบาล และผู้พิพากษา ที่ล้วนแต่เกี่ยวข้อง เป็นเครือข่ายผู้มีอิทธิพล ร่วมมือกันเอื้อประโยชน์ในการกระทำ ความผิดต่าง ๆ แก่กันและกัน ซึ่งบรรณและแทนต้องช่วยกัน เปิดโปงขบวนการดังกล่าว

เช่นเดียวกับ “ฉอห์นและไวท์” ใน “Not Me เขาไม่ใช่ ผม” ที่ต้องร่วมกันเปิดโปงการกระทำผิดของนายทุนผู้ค้ายาเสพติด โดยมีภาพลักษณ์การเป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จเป็น ฉากหน้า การเล่าเรื่องในซีรีส์ทำให้เห็นภาพของสถาบันทางสังคม ที่เอื้อให้เกิดการกระทำผิดของผู้มีอิทธิพล ทั้งสถาบันการศึกษา ที่เปิดพื้นที่ให้ผู้มีอิทธิพลได้สร้างภาพลักษณ์ที่ดีผ่านกิจกรรม ปาฐกถาต่าง ๆ ตำรวจระดับสูงที่ควบคุมผู้ได้บังคับบัญชาไม่ให้ ไปยุ่งเกี่ยวกับการเปิดโปงผู้มีอิทธิพล หรือภาครัฐอย่างองค์กร ทูต ที่ต้องนำเสนอแต่แง่มุมที่ดีของรัฐโดยไม่ยอมรับการบริหาร งานที่บกพร่อง

จะเห็นว่า ซีรีส์ทั้งสองเรื่องข้างต้นนำเสนอกรอบ วินิจฉัย ปัญหาว่ามาจากเครือข่ายอำนาจซึ่งเชื่อมโยงกับภาครัฐในการกดขี่ เอารัดเอาเปรียบ และกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อ ประชาชนทั่วไปอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตามประเด็นเครือข่ายอำนาจไม่ได้ถูกเชื่อมโยงเฉพาะกับภาครัฐเท่านั้น แต่ใน “นับสิบจะจูบ” ก็มีการนำเสนอ เครือข่ายอำนาจในอุตสาหกรรมซีรีส์วาย ที่ต่างมุ่งนำเสนอ ความบันเทิงเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมจนลืมความ เป็นมนุษย์ของผู้ที่อยู่ในอุตสาหกรรม กล่าวคือ “จิ้น” ตัวละคร หลักผู้ซึ่งตั้งใจจะเป็นนักเขียนนิยายแนววิทยาศาสตร์ (Sci-fi) ถูกบังคับให้เขียนนิยายวาย (Yaoi: Y) และเมื่อนิยายวายของเขา ถูกนำมาผลิตเป็นซีรีส์ทำให้เขาได้พบกับ “นับสิบ” นักแสดง หลักของ ซีรีส์เรื่องดังกล่าว แต่ไม่สามารถคบกันได้อย่างเปิดเผย เพราะในวัฒนธรรมวายนับสิบต้องถูกนำเสนอภาพเป็น “คู่จิ้น” กับนักแสดงชายอีกคนที่รับบทคู่กับนับสิบ เหตุการณ์เลวร้ายลง เมื่อมีภาพความสัมพันธ์ของนับสิบและจิ้นถูกเผยแพร่ออกไปทาง

โซเซียลมีเดียจากการถูกแอบถ่าย ทำให้ผู้จัดการส่วนตัวของนักร้อง และสำนักพิมพ์ต้นสังกัดของจีนต้องกดดันผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดให้ปฏิเสธเรื่องราว และบังคับให้นักร้องลดความสัมพันธ์กับจีน กล่าวได้ว่า โครงเรื่องดังกล่าวเป็นการสร้างกรอบวินัยปัญหาในอุตสาหกรรมซีรีส์วาย ที่มุ่งผลิตผลงานเพื่อกอบโกยผลประโยชน์และสนองความต้องการของกลุ่มผู้ชมโดยไม่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกของคนในอุตสาหกรรม

2) การสร้างกรอบการหาทางออกของปัญหา (Prognostic Framing) ใน “พฤติกรรมที่ตาย” และ “Not Me เขาไม่ใช่ผม” นำเสนอกรอบการหาทางออกของปัญหาไปในทิศทางเดียวกัน คือ ตัวละครหลักจากทั้งสองเรื่องเอาชนะอุปสรรคจากเครือข่ายอำนาจด้วยการเปิดเผยข้อมูลการทำผิดกฎหมายโดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ให้สาธารณชนได้รับรู้ ซึ่งตัวละครหลักทั้งสองเรื่องต่างมีกล้องบันทึกภาพและภาพเคลื่อนไหว เป็นอุปกรณ์ในการเก็บหลักฐาน และนำหลักฐานดังกล่าวเผยแพร่ผ่านโซเซียลเน็ตเวิร์ค (Social Network) จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า สื่อดิจิทัลร่วมสมัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาเครือข่ายอำนาจในสังคม ทั้งนี้ นอกเหนือจากการใช้เครื่องมือในการเปิดโปงเครือข่าย ยังจำเป็นที่คนในสังคมต้องมีความกล้าหาญที่จะเปิดเผยเรื่องราว ไม่ยอมจำนนต่ออำนาจ รวมถึงพยายามทำความเข้าใจบริบทของปัญหาอย่างรอบด้านและลึกซึ้ง ดังที่ตัวละครใน “Not Me เขาไม่ใช่ผม” มีการกล่าวถึงการใช้กฎหมายโดยยึดหลักนิติธรรม (Rule of law) กับ หลักนิติรัฐ (Rule by law) ซึ่งส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย หรือการนำเสนอมุมมองของผู้ที่ต้องยอมจำนนต่ออำนาจกดขี่เพราะเกรงอันตรายต่อครอบครัว

สำหรับปัญหาเครือข่ายอำนาจในอุตสาหกรรมซีรีส์วาย ที่สะท้อนผ่าน “นักร้องจะจูบ” ให้ทางออกของปัญหาด้วยการให้คุณค่ากับความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ เนื่องจากการกรอบวินัยปัญหาได้แสดงให้เห็นว่า คนในอุตสาหกรรมซีรีส์วายใช้ชีวิตของคนเป็นต้นทุนและสินค้า ดังที่จีนและนักร้องต้องปิดบังความสัมพันธ์ของทั้งคู่ เพื่อตอบสนองความต้องการของ “สาววาย” ในการ “จิ้น” หรือสร้างจินตนาการระหว่างนักร้องกับคู่รักแสดงชายในซีรีส์ จนกระทั่งเมื่อซีรีส์จบลงระยะหนึ่ง นักร้องและจีนจึงสามารถคบหากันอย่างเปิดเผย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทั้ง “สาววาย” และคนในอุตสาหกรรมนี้ควรเหลือพื้นที่ความเป็นส่วนตัวให้แก่กัน

3) การสร้างกรอบการจูงใจ (Motivational Framing) ความเจ็บปวดของตัวละครเช่นเดียวกับประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในพฤติการณ์ที่ตาย และ Not Me เขาไม่ใช่ผม นอกจากจะนำเสนอความเจ็บปวดของตัวละครหลักแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึง “การเป็นเหยื่อ” ของผู้ได้รับผลกระทบจากเครือข่ายอำนาจ เช่น หญิงหลายคนที่ต้องตกมาอยู่ในธุรกิจค้าประเวณี โดยไม่เต็มใจในพฤติการณ์ที่ตาย หรือพ่อของฉวนหนิงที่ต้องตกเป็นแพะรับบาปและถูกวิสามัญฆาตกรรมจากคดียาเสพติด โดยที่ผู้อยู่เบื้องหลังไม่ต้องรับโทษใด

2. ซีรีส์วาย: การยึดกรอบโครงความคิดเพื่อสร้างพันธมิตรการเคลื่อนไหว เมื่อพิจารณากรอบโครงความคิดในกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิด ทั้ง 2 ประเด็น คือ ประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศและประเด็นเครือข่ายอำนาจ จะพบว่า เป็นประเด็นที่มีการเคลื่อนไหวในพื้นที่การเมืองทั้งในสภา สื่อสารมวลชนและภาคประชาชนของไทยในห้วงเวลาที่ซีรีส์ถูกนำเสนอ การปรากฏร่องรอยของประเด็นการเคลื่อนไหวข้างต้นในซีรีส์วายสะท้อนให้เห็นว่า พื้นที่สื่อบันเทิงเป็นพื้นที่หนึ่งที่ถูกใช้เพื่อนำเสนอปัญหาของสังคมให้ปรากฏเด่นชัดขึ้น ผ่านปัญหาและอุปสรรคที่ตัวละครต้องเผชิญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาจากการทบทวนวรรณกรรมที่ระบุว่า กลุ่มผู้ชมซีรีส์วายส่วนใหญ่เป็น “สาววาย” ที่สนใจโลก “แฟนซี” การนำเสนอประเด็นการเคลื่อนไหวทั้งสองประเด็นมาอยู่ในพื้นที่สื่อบันเทิงจึงสอดคล้องกับลักษณะการยึดกรอบโครงความคิด กล่าวคือ เป็นการปรับกรอบโครงความคิดจากการเคลื่อนไหวเดิมในพื้นที่ทางการเมือง มาสู่สื่อบันเทิง เพื่อขยายขอบเขตของผู้สนับสนุนการเคลื่อนไหวให้กว้างขวางขึ้น

3. ปริณพจน์ซีรีส์วาย: ปัจจัยสำคัญในการสร้างผลสะท้อนของกรอบโครงความคิด นอกจากการเล่าเรื่องในซีรีส์วายจะเป็นกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมแล้ว การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า พื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับซีรีส์วาย เป็นพื้นที่สำคัญที่สร้างผลสะท้อนแก่กรอบโครงความคิด (Frame resonance) เพราะนำไปสู่การสร้างความน่าเชื่อถือให้กับกรอบโครงความคิด (Credibility of frame) จากการให้สัมภาษณ์ของนักแสดง ผู้ผลิต ผู้กำกับการแสดง การนำเสนอ มุมมองและประสบการณ์ของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตซีรีส์ เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือของ “ผู้สร้างกรอบโครงความคิด”

นอกจากนั้น การแสดงความเห็นของ “ช่องรีแอคชั่น” (Reaction) ซึ่งเป็นช่องรายการ (Channel) ในแอปพลิเคชันยูทูบ (Youtube) ที่นำเสนอเนื้อหาการแสดงออกทั้งท่าทางและความคิดเห็นของผู้ดำเนินรายการในขณะที่รับชมซีรีส์ เมื่อผู้ดำเนินรายการมีการเล่าประสบการณ์ของตนเอง ตลอดจนความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในซีรีส์ ได้สร้าง “ความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงประจักษ์” ที่กว้างขวางจากบุคคลที่หลากหลายทำให้เกิดความสอดคล้องกันของกรอบโครงความคิด ทั้งนี้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาช่องรีแอคชั่นจำนวน 2 ช่อง คือ “หน้าโรง” ช่องรีแอคชั่นอิสระซึ่งผู้ดำเนินรายการประกอบด้วยผู้ดำเนินรายการที่มีทั้งผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศตรงกับเพศทางชีวภาพ (Cisgender) และผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศหลากหลาย (LGBTQ+) ซึ่งช่องหน้าโรงไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการผลิตซีรีส์ อีกช่องหนึ่งคือ “ศูนย์วิจารณ์” เป็นช่องของกลุ่มผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศหลากหลาย ซึ่งผู้ดำเนินรายการหลายคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตซีรีส์วาย เช่น ผู้กำกับซีรีส์เรื่องแค่เพื่อนครับเพื่อน

ความน่าเชื่อถือในประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ เกิดขึ้นจากความคิดเห็นจากนักแสดงหลักในซีรีส์วาย เช่น ภูมิพัฒน์ เอี่ยมสำอาง นักแสดงนำสิบจะจูบให้ความเห็นว่า สังคมยังต้องเรียนรู้และเปิดกว้างสำหรับความหลากหลายทางเพศ (หน้าโรง, 2564b) พุฒิพงศ์ อัสสรัตนกุล นักแสดงในแปลรักฉันด้วยใจเธอให้สัมภาษณ์ว่า การเคลื่อนไหวประเด็นความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยกำลังมีวิวัฒนาการที่ดี สังคมควรสนับสนุนการเคลื่อนไหวในประเด็นนี้ต่อไป (komchadluekOnline, 2564) นอกจากการแสดงความเห็นแล้ว การแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายของนพณ์ ชัยวิมล ผู้กำกับเรื่องแค่เพื่อนครับเพื่อน และยุธนา ลอพันธุ์ไพบูลย์ รวมถึงการแสดงออกในผลงานเพลงและมิวสิกวิดีโอของ ฤกษ์ อำนวยเดชกร ที่มีองค์ประกอบแสดงอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายก็ล้วนสร้างความน่าเชื่อถือให้กับ “ผู้สร้างกรอบความคิด” ทั้งสิ้น สำหรับช่องรีแอคชั่นทั้งสองช่องมีผู้ดำเนินรายการส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย ในระหว่างดำเนินรายการจึงมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อมูล และความคิดเห็นต่อประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศอย่างกว้างขวาง เช่น ช่วงท้ายของการรีแอคชั่นซีรีส์นับสิบจะจูบ ช่องหน้าโรงมีการแสดงความเห็นต่อ

ประเด็นที่ไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับการสมรสเท่าเทียมโดยไม่จำกัดเพศ ทำให้ตัวละครต้องเจออุปสรรค (หน้าโรง, 2564a) เป็นการให้ข้อมูลเชิงประจักษ์เพิ่มเติมจากที่ซีรีส์ไม่ได้นำเสนอ ซึ่งส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของกรอบความคิด

ความน่าเชื่อถือในประเด็นเครือข่ายอำนาจ มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ กล่าวคือ การแสดงออกทางความคิดต่อประเด็นเครือข่ายอำนาจของผู้ผลิตและผู้กำกับการแสดง ผ่านสื่อมวลชนและโซเชียลมีเดียส่วนตัว มีบทบาทต่อการสร้างความน่าเชื่อถือต่อตัวผู้สร้างกรอบความคิดอย่างสูง เพราะทั้ง ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล ผู้กำกับพฤติกรรมที่ตาย และอนุชา บุญยวรรณะ ผู้กำกับ Not Me เขาไม่ใช่ผม ต่างมีการแสดงความเห็นต่อปัญหาโครงสร้างและเครือข่ายอำนาจทางการเมืองอยู่เสมอ ซึ่งเป็นมุมมองที่สอดคล้องกับกรอบโครงความคิดที่ปรากฏในซีรีส์ นอกจากนี้ตัวแทนบริษัทผู้ผลิตพฤติกรรมที่ตายก็ยังให้สัมภาษณ์ว่าต้องการผลิตซีรีส์เพื่อวิจารณ์อำนาจรัฐ (นคร โพธิ์โพธิ์, 2564) ขณะที่ภากร ธนศรีวิชชัย นักแสดงพฤติกรรมที่ตาย ก็มักแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนี้ทางสื่อต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่น ในสื่ออื่นผู้บังคับบัญชาในองค์กรภาครัฐมักไม่ถูกนำเสนอในประเด็นปัญหาการใช้อำนาจ ซึ่งสามารถนำเสนอผ่านซีรีส์ได้ (THE STANDARD POP, 2564c) สำหรับช่องรีแอคชั่นก็ยังทำหน้าที่แสดงหลักฐานเชิงประจักษ์ต่อเรื่องราวและประเด็นที่ปรากฏในซีรีส์ ซึ่งทำให้กรอบโครงความคิดมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เช่น หน้าโรงได้นำเสนอข้อมูลการพยายามจับกุมผู้ชุมนุมระหว่างประท้วงรัฐบาลที่ปรากฏในซีรีส์ Not Me เขาไม่ใช่ผม เป็นเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับผู้ชุมนุมประท้วงรัฐบาลไทย (หน้าโรง, 2565)

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษานี้ทำให้พบว่า การเล่าเรื่องในซีรีส์วายเป็นกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิด และยึดกรอบความคิดเพื่อสร้างพันธมิตรในการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ และเครือข่ายอำนาจ ซึ่งนอกจากซีรีส์แล้ว ยังรวมถึงปริณทลที่ประกอบไปด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิต ตลอดจนช่องรีแอคชั่น ได้สร้างผลสะท้อนต่อกรอบโครงความคิด นำไปสู่การอภิปรายใน 3 ประเด็น คือ

1. บทบาทและคุณค่าของซีรีส์วายต่อสังคม ผลการศึกษาพบว่าการเล่าเรื่องในซีรีส์วายและปริณทล เป็นการสร้างกรอบโครงความคิดเพื่อการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยเฉพาะในประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย แสดงให้เห็นว่าซีรีส์วายมีการปรับตัวจากข้อวิพากษ์เรื่องการไม่ได้มีส่วนสนับสนุนการเคลื่อนไหวในประเด็นความหลากหลายทางเพศ นอกจากนี้ยังทำให้เห็นว่า มีความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์ซีรีส์วายให้สนับสนุนการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเด็นที่หลากหลายกว่าประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ จากที่พบในผลการศึกษาว่ามีการสร้างกรอบโครงความคิดเรื่องปัญหาเครือข่ายอำนาจ ซึ่งจะเป็นแนวทางที่จะพัฒนาให้ซีรีส์วายมีคุณค่าต่อสังคมมากขึ้น ไม่ใช่เพียงเพื่อคุณค่าด้านความบันเทิงและเศรษฐกิจเท่านั้น

2. อุปสรรคการสร้างพันธมิตรทางกรอบความคิดในการเคลื่อนไหวเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายในซีรีส์วาย แม้ผลการศึกษาจะแสดงให้เห็นว่าซีรีส์วายและปริณทลมีกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลาย แต่มีข้อสังเกตในประเด็น “ความสำคัญของกรอบโครงความคิด” ต่อกลุ่มผู้ชมซีรีส์วาย เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า กลุ่มผู้ชมหลักเป็นกลุ่มผู้หญิง (นิชชารีย์ เลิศวิญโรจน์, 2560; คณะก้าวหน้า - Progressive Movement, 2564) ทำให้เห็นว่า ประเด็นการเคลื่อนไหวโดยเฉพาะประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งหมายรวมถึงการยอมรับความหลากหลายทางเพศอาจไม่สอดคล้องกับประสบการณ์และยังไม่สามารถทำให้เห็นความสำคัญของประเด็นดังกล่าวได้ ดังนั้นหากผู้ผลิตต้องการใช้พื้นที่ในการสร้างกรอบโครงความคิด จำเป็นต้องใช้การขยายกรอบโครงความคิดเพื่อให้ครอบคลุมกับกลุ่มเป้าหมาย

3. ภูมิทัศน์สื่อกับการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ สำหรับการสร้างกรอบโครงสำหรับการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ซึ่งควรปรับให้เข้ากับวิถีชีวิต ผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าไม่ใช่เพียงแค่การเล่าเรื่องในซีรีส์จะเป็นการสร้างกรอบโครงความคิดแล้ว แต่พื้นที่การสื่อสารในปริณทล ไม่ว่าจะเป็นการ ให้สัมภาษณ์ของผู้ผลิต ตลอดจนช่องรีแอคชั่น มีความสำคัญต่อการสร้างผลกระทบต่อการกรอบโครงความคิด จึงกล่าวได้ว่าเมื่อภูมิทัศน์สื่อเปลี่ยนไป เกิดช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในปัจจุบันมากขึ้น การใช้เครื่องมือและช่องทางการสื่อสารแบบดั้งเดิม เช่น การประท้วง หรือรณรงค์อาจไม่เพียงพอต่อการเคลื่อนไหวทางสังคมในปัจจุบัน แต่การขยายพื้นที่สื่อสารไปยังเครือข่ายและช่องทางการสื่อสารที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต (Life Style) จะช่วยทำให้มีช่องทางเข้าถึงได้มากขึ้นและสนับสนุนให้กรอบโครงความคิดให้มีพลังมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

หากผู้ผลิตซีรีส์วายต้องการให้เกิดการสนับสนุนการเคลื่อนไหวในประเด็นอัตลักษณ์และความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ผู้ผลิตต้องมีการสร้างพันธมิตรทางกรอบโครงความคิดให้สอดคล้องกับ “สาววาย” เพื่อให้เห็นความสำคัญของกรอบโครงความคิดดังกล่าวมากขึ้น ในขณะการศึกษาบทบาทของสื่อโดยเฉพาะสื่อร่วมสมัย หากศึกษาเพียงสื่อเพียงช่องทางเดียวอาจไม่เพียงพอ อาจจำเป็นต้องศึกษาบริบทแวดล้อมเพื่อให้เห็นบทบาทที่รอบด้าน เช่นในบริบทปริณทลของซีรีส์วาย เป็นต้น

บรรณานุกรม

- BornTvOfficial. (2565). *TODAY SHOW 24 เม.ย. 65 (1/2) “คุณหมิปาฏิหาริย์” จากนวนิยายชื่อดังสู่ละคร*. <https://www.youtube.com/watch?v=cdGfCgXv04k>
- CARE คิดเคลื่อนไหวไทย. (2565). *เชิญมา CARE EP2 | อรรถ บุนนาค - ซีรีส์ Y Soft Power ใหม่: ปลุกเศรษฐกิจไทยสู่ตลาดโลก*. https://www.youtube.com/watch?v=Zy_wt9_gnVY
- Karpf, D. (2018). *A Media Theory of Movement Power*. *Non Profit News / Nonprofit Quarterly*. <https://nonprofitquarterly.org/media-theory-movement-power/>

- komchadluekOnline. (2564). ปีกิ้น - พี่พี๋”ตอบประเด็นเรื่องเพศในเดือน “Pride Month. <https://www.komchadluek.net/entertainment/469031>
- Rocket Media Lab. (2563). สำนวณจักรวาลซีรีส์วายไทย ปี 2020 - ต้นปี 2021 : โลกของชายแท้รักกันยังเหมือนเดิมอยู่ไหม. Rocket Media Lab. <https://rocketmedialab.co/yseries/>
- Snow, D., Rochford, B., Worden, S., & Benford, R. (1986). Fram Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation. *American Sociological Review*. 51(4), 464-81.
- Thai PBS. (2565). นิยาม “ซีรีส์วาย” ที่มากกว่าวาย ของ “ออฟ-นพณ์ชัย ชัยวิมล” : ไทยบันเทิง (29 ม.ค. 65). <https://www.youtube.com/watch?v=2ejko7dQsxx>
- The MATTER. (2565). สัมภาษณ์ ตูลย์ ภากร : อย่าเสียใจที่เป็นตัวเอง | The MATTER. <https://www.youtube.com/watch?v=xqxPhxlyjnA>
- THE STANDARD. (2563). ปีกิ้น พี่พี๋ แปรรักฉันทด้วยใจเธอ | POP Live. <https://www.youtube.com/watch?v=onzD9m4Hm6k>
- THE STANDARD POP. (2564a). จัปตาปรากฏการณ์ ‘ซีรีส์วาย’ กับ GMM TV, Studio Wabi-Sabi, EverY และเพจหน้าโรง. https://www.youtube.com/watch?v=elO_xXSqIpE
- THE STANDARD POP. (2564b). ทำไมซีรีส์วายไทย ถึงฮอตฮิตไปทั่วโลก? Feat. ออฟ นพณ์ชัย | โลกคือละคร EP.11. <https://www.youtube.com/watch?v=Q6KREZkqbgA>
- THE STANDARD POP. (2564c). มิว ศุภศิษฐ์, มิน พีรวิทย์, ตูลย์ ภากร เสียงของคนบันเทิงรุ่นใหม่ | POP LIVE!. <https://www.youtube.com/watch?v=3Cn0G2Qb-BQ>
- THE STANDARD POP. (2565). [ENG SUB] คอยสกับ PP Krit และซิงเกิ้ลใหม่สุดเผ็ด I'll Do It How You Like It | POP LIVE. <https://www.youtube.com/watch?v=X3v13BIZB5M>
- Vogue Thailand. (2565). #VogueY EP.2 | “อิน-สาริน รณเกียรติ” ตัวตนอีกด้าน และความตั้งใจสะท้อนชีวิตกลุ่ม LGBTQ+ ผ่านการแสดง. <https://www.youtube.com/watch?v=GZmCma5eKjw>
- workpointTODAY. (2564a). “ซีรีส์วาย” เปิดพื้นที่ หรือ สร้างภาพจำผิดๆ ต่อความหลากหลายทางเพศ? | workpointTODAY. https://www.youtube.com/watch?v=1q7SiOMXV_o
- workpointTODAY. (2564b). ตั้งวงคุยในเสวนาจักรวาลซีรีส์วายไทย กับโลกของชายแท้รักกันยังเหมือนเดิมอยู่ไหม. workpoint TODAY. <https://workpointtoday.com/series-y/>
- คณะก้าวหน้า - Progressive Movement. (2564). แหมแล้วจ๋า! เมื่อซีรีส์วายไทย ดังไกลไปทั่วเอเชีย กับ อรรถ บุนนาค: คุยให้ชัดกับภัทรรณิการ์ EP.22. <https://www.youtube.com/watch?v=C46cAuUkCrU>
- คณะก้าวหน้า - Progressive Movement. (2565). รังสิมันต์ โรม x นุชี่ - อนุชา รื้อเพดานวงการหนังและการเมือง : คุยให้ชัดกับภัทรรณิการ์ EP.36. <https://www.youtube.com/watch?v=tbcT58FWlyQ>
- ณัฐนันท์ ศฤงทอง และภูวิน บุนยะเวชชีวิน. (2562). ซีรีส์วาย: ข้อพิจารณาเบื้องต้นทางสถิติ. *Thai Journal of East Asian Studies*, 23(2), 360–383. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/easttu/article/view/241362>
- ณัฐนันท์ เกลิมพนัส และชัยพร อวดคม. (2565). พี่พี๋ กฤษฎ์ รวมบทสนทนาสะท้อนตัวตน ตลก มีเสน่ห์ และแซ่บ! ในรายการ POP Live. THE STANDARD. <https://thestandard.co/poplive-x-ppkrit/>
- ณิชชารีย์ เลิศวิทย์โรจน์. (2560). หัวใจวาย. กรุงเทพมหานคร: บันบุรี.
- ดาราพิลาส. (2564). “Soft Power” ปรากฏการณ์ ซีรีส์วาย พลั่กปลุกเศรษฐกิจไทย. คมชัดลึกออนไลน์. <https://www.komchadluek.net/news/492699>

- ไทยโพสต์. (2563). 'มะเดี้ยว ชูเกียรติ'นั่งแท่นกำกับ'พฤติการณ์ที่ตาย'ซีรีส์กระแสดัง. Thai Post | อิสรภาพแห่งความคิด. <https://www.thaipost.net/main/detail/79355>
- ธิพิสิฐ มหานิรันดร์. (2565). มอง 'ซีรีส์วายไทย' อีกด้าน กับสารพัดคำถามที่คนดูอาจต้องการคำตอบ. <https://plus.thairath.co.th/topic/undefined/undefined>
- นคร โพธิ์โพธิ์. (2564). 'พฤติการณ์ที่ตาย' ใครว่าซีรีส์ไทยวิจารณ์อำนาจรัฐไม่ได้. Film Club. <https://filmclubthailand.com/film-interview/jaruporn-kamtornnoppakun-manner-of-death/>
- ประภาส ปันตบแต่ง. (2552). การอภิบาลวิเทศาภิบาลเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม. เชียงใหม่: มูลนิธิไฮนริค เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.
- มณีนัย ทองอยู่. (2557). แนวคิดทฤษฎีสังคมวิทยาว่าด้วยขบวนการทางสังคม. ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มติชนสุดสัปดาห์ - MatichonWeekly. (2562). เราจะสู้กับคนที่มีอาวุธ กฎหมาย อำนาจข่มขู่เราได้หรือ ? | คุย มะเดี้ยว เด็กรุ่นใหม่กับหัวใจการเมือง. <https://www.youtube.com/watch?v=YqjQeD0bwu0>
- สหธร เพชรวิโรจน์ชัย. (2562). สัมภาษณ์ ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล พลังรักโรแมนติกของ LGBTQ ที่เปลี่ยนแปลงทัศนคติสังคม. ThePeople. <https://thepeople.co/interview-chookiat-sakveerakul/>
- สันติชัย อาภรณ์ศรี. (2565a). จาก "Troye Sivan" ถึง "พีพี ภูษณ์" เมื่อตัวตนคือพลังการขับเคลื่อนความเป็นศิลปิน. GQ Thailand. <https://www.gqthailand.com/culture/article/pp-krit-i-will-do-it-how-you-like-it-single>
- สันติชัย อาภรณ์ศรี. (2565b). หรือ "ซีรีส์วาย" นี่แหละคือซอฟต์แวร์เวอร์ชันของไทย. GQ Thailand. <https://www.gqthailand.com/culture/article/series-y-soft-power>
- สิทธิศักดิ์ บุญมั่น. (2564). ภาพจำของซีรีส์วายในประเทศไทย : เมื่อความเป็นจริงไม่ใช่สิ่งที่ปรากฏบนหน้าจอ. <http://www.amnesty.or.th/latest/blog/923/>
- สุนทร คุณชัยมั่ง. (2555). โลกไซเบอร์กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ของไทย (พ.ศ.2549-2554) (วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- หน้าหน้าโรง. (2564a). EP.10 [REACTION + RECAP] นัปลิขจะจูบ Lovely Writer #หน้าหน้าโรงxNubsibEP10. <https://www.youtube.com/watch?v=3BGUyFFgvV4>
- หน้าหน้าโรง. (2564b). [RECAP] รอบตอบคำถาม! ตอนจบ นัปลิขจะจูบ Lovely Writer #หน้าหน้าโรงxเก้าอัฟ. <https://www.youtube.com/watch?v=0PFLVSE0J1c>
- หน้าหน้าโรง. (2565). [EP.14] Reaction! NOT ME เขา...ไม่ใช่ผม #หน้าหน้าโรงxเขาไม่ใช่ผม. <https://www.youtube.com/watch?v=yzENbPJ0ACo>